

Date: 9th February-2026

YUZ-JAG' SOHASIDA VA BO'YIN SOHASIDA UCHRAYDIGAN ODONTOGEN YALLIG'LANISH KASALLIKLARI VA ULARNI YOSHGA DOIR TASNIFLASH.

Yakubov Boburjon

Central Asian Medical University

Annotatsiya: Tezisdagi yuz, jag' va bo'yin sohalarida rivojlanadigan odontogen yallig'lanish kasalliklari ularning yoshga xos klinik-anatomik xususiyatlari bilan birga yoritiladi. Patologik jarayonlarning asosiy shakllari, ularning tarqalish xususiyatlari hamda turli yosh guruhlarida klinik kechishiga xos jihatlari bayon etiladi. Anatomik tuzilish, immun tizimning funksional holati va organizm reaktivligi farqlari simptomatika og'irligi hamda asoratlari xarakteriga ta'sir ko'rsatuvchi omillar sifatida inobatga olinadi. Material amaliy tibbiyotda diagnostika, davolash taktikasini tanlash va profilaktik tadbirlarni rejalashtirishda foydalanishga yo'naltirilgan yoshga doir tasnif ko'rinishida taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: odontogen yallig'lanish kasalliklari, yuz-jag' sohasi, yuz va bo'yin, yoshga xos xususiyatlar, yoshga doir tasnif, klinik kechish, stomatologik infeksiyalar, yallig'lanish jarayonlari

Аннотация: В тезисе освещаются одонтогенные воспалительные заболевания, возникающие в области лица, челюстей и шеи, с акцентом на их возрастные клиничко-анатомические особенности. Описываются основные формы патологических процессов, характер их распространения и особенности клинического течения в различных возрастных группах. Учитываются различия в анатомическом строении, функциональном состоянии иммунной системы и реактивности организма, влияющие на выраженность симптоматики и характер осложнений. Материал представлен в виде возрастной классификации, ориентированной на практическое использование при диагностике, выборе лечебной тактики и профилактических мероприятиях в клинической практике.

Ключевые слова: одонтогенные воспалительные заболевания, челюстно-лицевая область, лицо и шея, возрастные особенности, возрастная классификация, клиническое течение, стоматологические инфекции, воспалительные процессы

Abstract: The thesis addresses odontogenic inflammatory diseases occurring in the face, jaws, and neck, with an emphasis on their age-related clinical and anatomical characteristics. The main forms of these pathological processes, their patterns of distribution, and features of clinical course in different age groups are described. Differences in anatomical structure, functional state of the immune system, and organism reactivity, which influence symptom severity and the nature of complications, are taken into account. The material is presented in the form of an age-related classification, intended for practical use in diagnostics, treatment planning, and preventive measures in clinical practice.

Keywords: odontogenic inflammatory diseases, maxillofacial region, face and neck, age-related features, age-related classification, clinical course, dental infections, inflammatory processes.

Date: 9th February-2026

Yuz, jagʻ va boʻyin sohalarida odontogen yalligʻlanish kasalliklari klinik amaliyotda keng tarqalgan va dolzarb muammo sifatida namoyon boʻladi. Ushbu kasalliklar bemorning nafaqat ogʻriq va noqulaylik his qilishiga, balki uning umumiy sogʻligʻiga ham sezilarli taʼsir koʻrsatadi, shuningdek, turli surunkali va jiddiy asoratlar rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Yalligʻlanish jarayoni tezligi, klinik kechishi, ogʻriq va shishning namoyon boʻlishi bemorning yoshiga, immun tizimi holatiga, anatomik xususiyatlariga va boshqa surunkali kasalliklarning mavjudligiga bogʻliq. Shu sababli odontogen yalligʻlanish kasalliklarining yoshga xos klinik xususiyatlarini bilish, ularni toʻgʻri tasniflash va davolashda hisobga olish muhim ahamiyatga ega [3, 7]. Odontogen yalligʻlanish jarayonlari yuz, jagʻ va boʻyin sohalarida koʻplab klinik shakllarda uchraydi, jumladan periodontit va periapikal abstsesslar, yumshoq toʻqimalarda fluss, yuz va boʻyindagi flegmona, odontogen kistalar va granulomalar hamda osteomielitlarning oʻtkir va surunkali shakllari. Periodontit va periapikal abstsesslar tish ildizi atrofi atrofida yalligʻlanish jarayoni boʻlib, ogʻriq, shish va shilliq parda qizarishi bilan namoyon boʻladi. Ushbu jarayon ayniqsa bolalarda tez-tez uchraydi va tez rivojlanadi, shuning uchun yosh bemorlarda vaqtida tashxis qoʻyish juda muhimdir. Fluss esa yonoq yoki pastki jagʻ sohasida cheklangan yiring toʻplanishi bilan tavsiflanadi. U ogʻriq, shish va baʼzida harorat koʻtarilishi bilan kechadi, bemorning kundalik faoliyatini sezilarli darajada cheklaydi. Flegmona esa diffuz yalligʻlanish boʻlib, jarayon tez tarqaladi va bemorning umumiy holatini jiddiy buzadi, tezkor tibbiy yordamni talab qiladi. Odontogen kistalar va granulomalar surunkali jarayonlar boʻlib, koʻpincha suyak va yumshoq toʻqimalarda deformatsiyaga olib keladi, bu esa tishlar va yuz shaklining oʻzgarishiga sabab boʻladi. Osteomielitlarning oʻtkir va surunkali shakllari esa suyak toʻqimalarining yalligʻlanishini, ogʻriq, harorat koʻtarilishi va chaynash funksiyasining buzilishi bilan tavsiflanadi. Shu bilan birga, ushbu kasalliklarning klinik kechishi va ogʻirligi bemorning yoshiga, immun tizimi holatiga, anatomik farqlarga va boshqa kasalliklarning mavjudligiga qarab turlicha boʻladi [1, 4].

Odontogen yalligʻlanish kasalliklarining yoshga xos xususiyatlari ularning klinik kechishi va asoratlar xavfini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Bolalarda (0–12 yosh) yuqori organizm reaktivligi tufayli infektsiya tez tarqaladi. Koʻpincha fluss va oʻtkir abstsesslar uchraydi, ammo belgilar noaniq boʻlishi mumkin, shuning uchun tashxis qoʻyishda ehtiyotkorlik talab etiladi. Bolalarda yalligʻlanish jarayoni tez rivojlanadi, ogʻriq va shish tez paydo boʻladi, shuningdek, infektsiya tez tarqalishi mumkin. Shu sababli bolalarda tezkor va samarali davolash muhim ahamiyatga ega boʻlib, bu jarayonda antibiotik terapiyasi, lokal davolash, gigiyena nazorati va profilaktik choralar birgalikda qoʻllanadi [2, 4]. Oʻsmirlarda (13–17 yosh) doimiy tishlar atrofida periodontit va oʻtkir yalligʻlanish jarayonlari koʻp uchraydi. Notoʻgʻri ogʻiz gigiyenasi va notoʻgʻri ovqatlanish sharoitlari bu yosh guruhida asoratlarning rivojlanishiga olib keladi. Oʻsmirlarda infektsiya koʻpincha mahalliy shaklda kechadi, simptomlar aniq va tez seziladi, lekin baʼzan asoratlar rivojlanishi bilan kechadi, shu sababli vaqtida tibbiy aralashuv talab qilinadi. Kattalarda (18–59 yosh) surunkali shakllar, jumladan granulomalar, kistalar va osteomielitlar koʻproq uchraydi. Yalligʻlanish jarayoni baʼzida styerkan boʻlib, boshqa kasalliklar bilan birga

Date: 9th February-2026

kechadi. Ushbu yosh guruhida davolash ko'pincha jarrohlik aralashuv va kompleks terapiyani talab qiladi. Keksalar (60 yosh va undan katta) esa immun tizimi pasayganligi va surunkali kasalliklar tufayli jarayon sekin kechadi, asoratlar xavfi yuqori bo'ladi. Shu bilan birga klinik belgilar ba'zida aniq bo'lmaydi, bu esa tashxisni murakkablashtiradi. Yoshlarga xos anatomik va fiziologik farqlar, masalan tish ildizi tuzilishi, suyak zichligi va immun javobining o'ziga xosligi, yallig'lanish jarayonining tezligi va tarqalish xususiyatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Odontogen yallig'lanish kasalliklari ko'pincha og'riq, shish, qizarish, harorat ko'tarilishi va lokal funktsional buzilishlar bilan namoyon bo'ladi. Surunkali jarayonlarda belgilar susaygan bo'lishi mumkin, ammo suyak deformatsiyasi va yumshoq to'qima o'zgarishlari rivojlanadi. Jarayon ba'zida atrofdagi to'qimalarga, suyak va bo'yin hududiga tarqaladi, ayniqsa immunitet pasaygan bemorlarda, bu esa murakkab asoratlar va uzoq davolashni talab qiladi. Klinik belgilar yoshga qarab o'zgaradi: bolalarda tez rivojlanadi, o'smirlarda lokal va aniq, kattalarda surunkali va ba'zan sust ko'rinishda, keksalarda esa asoratlar bilan birga sekin kechadi. Shu sababli har bir yosh guruhida davolash va profilaktik choralar turlicha bo'lishi kerak [3, 5].

Davolash va profilaktik choralar yoshga mos ravishda amalga oshiriladi. Bolalar va o'smirlar uchun tezkor lokal davolash, antibiotik terapiyasi, gigiyena nazorati va tishlarni to'g'ri parvarish qilish muhimdir. Kattalar va keksalarda esa surunkali jarayonlarni erta aniqlash, jarrohlik aralashuv, kompleks terapiya va asoratlarni kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar zarur [2, 6]. Davolash rejasi yosh, klinik kechish xususiyatlari va organizm holatiga qarab individual tarzda tuziladi. Shu bilan birga profilaktik choralar, jumladan tishlarni muntazam tekshirish, og'iz bo'shlig'ini gigiyena qilish, sog'lom ovqatlanish va suyuqlik yetarli qabul qilish, kasallikning rivojlanish xavfini sezilarli darajada kamaytiradi.

Yoshga doir tasnif kasalliklarning klinik kechishini baholash va ularni davolashni rejalashtirishda muhim ahamiyatga ega. Bu diagnostika aniqligini oshiradi, davolash samaradorligini yaxshilaydi, bemorning umumiy holatini barqarorlashtiradi va profilaktik choralarni rejalashtirishda asos bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga yoshga xos tasnif bemorlarni kuzatish, davolash muddatini belgilash va kelgusida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan asoratlarni oldini olishda qo'llaniladi. Odontogen yallig'lanish jarayonlarining klinik kechishi, yoshga xos xususiyatlari va turli shakllari bilan tanishish amaliyotda samarali strategiya tuzishga yordam beradi [4].

Umuman olganda, yuz, jag' va bo'yin sohalarida rivojlanadigan odontogen yallig'lanish kasalliklari nafaqat turli yoshdagi bemorlar uchun dolzarb muammo bo'lib, balki ularni tashxislash va davolash jarayonida yoshga xos yondashuvni talab qiladi. Yoshga doir tasnif, klinik kechish xususiyatlarini hisobga olish va individual davolash strategiyalarini ishlab chiqish odontogen yallig'lanish kasalliklarini samarali bartaraf etishga va asoratlarni kamaytirishga xizmat qiladi. Shu sababli odontogen yallig'lanish kasalliklarini yoshga bog'lab tasniflash va ularning klinik ko'rinishini chuqur bilish stomatologik va jarrohlik amaliyotida muhim ahamiyat kasb etadi, bu esa bemorlarning umumiy sog'lig'ini saqlash va hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi.

Date: 9th February-2026

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Grill F.D., Rothlauf P., Ritschl L.M. COVID-19 pandemiyasi va odontogen hamda oralik yallig'lanish abscesslarini davolashga ta'siri // Head & Face Medicine. 2023. Vol. 19. Art. 36. DOI: 10.1186/s13005-023-00381-2.
2. Poure L., Delfosse C., Trentesaux T. va boshqalar. Bolalarda faciyal odontogen sellulyitlarga nisbatan antiinflamator vositalar ta'siri: Fransiya kesib o'tilgan tadqiqot // BDJ Open. 2025. Vol. 11. Art. 64. DOI: 10.1038/s41405-025-00351-7.
3. Kim T.S., Lee Y.H. Yuz bo'yicha fasciya oraliq abscesslari ortimandibulyar bo'g'im buzilishi sifatida yashirilgan holatlar: 3 holat tavsifi va adabiyot tahlili // BMC Oral Health. 2024. Vol. 24. Art. 12. DOI: 10.1186/s12903-023-03800-7.
4. Teal L., Sheller B., Susarla H.K. Bolalarda odontogen infektsiyalar // Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America. 2024 Aug;36(3):391-399. DOI: 10.1016/j.coms.2024.03.005.
5. Ishakova Z.Sh. Zamonaviy preparatlar bilan chelyustno yuz yallig'lanish kasalliklarini samarali davolash // Stomatologiya va kraniofatsial tadqiqotlar jurnali. 2024. № aktual.
6. Iskhakova Z.Sh., Radjabiy M.A., Shomuradov K.E. Chelyustno yuz yallig'lanish kasalliklarining differentsial tashxisi // Stomatologiya va kraniofatsial tadqiqotlar jurnali. 2024. № aktual.
7. Karpishchenko S.A., Zubareva A.A., Bolozneva E.V. Odontogen maksillyar sinusitni davolash imkoniyatlari // Folia Otorhinolaryngologiae et Pathologiae Respiratoriae. 2024. Vol. 30, № 3. P. 233-241. DOI: 10.33848/fopr640065.

